

**ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ І ПРАВА ХНПУ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Кафедра історії України
Кафедра всесвітньої історії**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІСТОРИЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

**Дисципліни вільного вибору для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ЗА ВИБОРОМ ДЛЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ

*ПОЛІТИЧНА ЕЛІТА
УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ
ФОРМУВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ
СТАН*

Викладач

Гончарова Ольга Сергіївна

Кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії України
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Мета курсу

- ▶ ознайомлення з основами елітознавства як навчальної дисципліни;
- ▶ етапами формування політичних еліт у світі та Україні;
- ▶ особливостями політичної еліти України та визначенням її ролі на сучасному етапі українського державотворення

ПРИЗНАЧЕННЯ КУРСУ

Опанування знаннями з дисципліни сприяє формуванню у майбутніх фахівців уявлень про принципи структурування українського суспільства; процес формування національної еліти України; характер та специфіку взаємовідносин центральної та регіональної управлінської еліти.

ЗМІСТ КУРСУ

- ▶ Історія вчень про політичну еліту
- ▶ Ідеї елітарності в українській політичній думці
- ▶ Політична еліта в соціальній структурі суспільства
- ▶ Історія формування європейських традиційних еліт
- ▶ Історичні особливості формування політичної еліти в Україні
- ▶ Політична еліта України доби незалежності

ЕТНОКОНФЕСІЙНІ КОНФЛІКТИ НА СХОДІ (XX – ПОЧАТОК XXI ст.)

**Навчальна дисципліна читається
у 2 семестрі.**

Кількість кредитів – 4

Загальна кількість годин – 120:

лекцій – 18,

семінарських занять – 22,

самостійної роботи – 80.

**Форма семестрового контролю –
залік.**

**Дисципліна
вільного вибору
циклу професійної
підготовки
другого
(магістерського)
рівня вищої освіти.**

**Назва блоку:
“Актуальні питання
історичного
розвитку України та
світу”**

Інформація про викладача навчальної дисципліни

Ямпольська Лариса Миколаївна

в.о. завідувача кафедри
всесвітньої історії, кандидат
історичних наук, доцент, член ГО
“Харківське військово-історичне
товариство “Рубіж”.

Наукові інтереси: новітня історія
країн мусульманського Сходу,
етноконфесійні конфлікти на
Сході, європейські інтеграційні
процеси, проблеми новітньої
історії Великої Британії, історія
Другої світової війни

E-mail:

yampolska.larysa@gmail.com

МЕТА вивчення навчальної дисципліни **«ЕТНОКОНФЕСІЙНІ КОНФЛІКТИ НА СХОДІ (XX – ПОЧАТОК XXI ст.)»**: дати здобувачам вищої освіти комплексне уявлення про причини, типологію, специфіку і наслідки міжетнічних і релігійних конфліктів в країнах Азії та Африки в контексті сучасної політичної ситуації, на рівні регіонів та окремих країн.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ вивчення навчальної дисципліни:

- 1) розглянути особливості соціально-економічного, суспільно-політичного, духовно-культурного розвитку етнічних груп і конфесійних меншин Сходу, співвідношення їхніх потреб, інтересів, цінностей;
- 2) проаналізувати внутрішні та зовнішні причини етнічної й конфесійної конфліктогенності афро-азійських країн на сучасному етапі, стратегії офіційної влади у вирішенні національного питання та досягненні релігійної стабільності суспільства;
- 3) дослідити ідеології, рушійні сили, мотивацію учасників, способи мобілізації, стадії, механізми, форми прояву конфліктів і шляхи їх вирішення;
- 4) знати регіональну специфіку вогнищ міжетнічних і міжконфесійних конфліктів;
- 5) виявляти основні проблеми, пов'язані із впливом етноконфесійних конфліктів на міжнародні політичні процеси;
- 6) проаналізувати питання участі регіональних і міжнародних організацій у процесі врегулювання конфліктів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:

здатність аналізувати сучасний стан наукових знань з історії виникнення, розвитку та вирішення етноконфесійних конфліктів на сучасному мусульманському Сході, в країнах Південної, Південно-Східної Азії, Тропічної та Південної Африки;

розв'язувати ключові проблеми навчальної дисципліни, пов'язані із закономірностями розвитку міжетнічних і міжконфесійних комунікацій у політичному й культурному просторі держав Азії та Африки, механізмами формування ситуації етнополітичного та релігійного конфлікту, впливом етноконфесійних конфліктів на міжнародні відносини;

визначати механізми врегулювання та розв'язання конфліктів на етнічному та релігійному ґрунті.

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких результатів навчання:

здобути знання з історіографії для сучасних наукових дискусій про закономірності розвитку міжконфесійних комунікацій у країнах Сходу, що належать до різних цивілізацій; причини виникнення міжетнічних і міжконфесійних конфліктів, сутність, особливості протікання і вплив на міждержавні відносини в регіонах Азії та Африки, а також на міжнародні відносини в цілому;

формулювати оцінку розвитку та перспектив вирішення міжетнічних і релігійних конфліктів, діяльності міжнародних організацій, громадських, політичних, наукових діячів у цьому полі, виявляти власну позицію щодо контроверсійних питань навчальної дисципліни;

удосконалювати вміння самостійно працювати з історичними джерелами, науковою літературою та критично їх аналізувати, усвідомлено застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань

Структура курсу

Модуль 1. Етноконфесійні конфлікти в країнах ісламського світу в новітній час

Тема 1.1. Теоретичні основи, терміни і категорії конфліктології. Етнічні та міжконфесійні конфлікти в сучасному світі. Сучасний стан етноконфесійних проблем у країнах Сходу

Тема 1.2. Етноконфесійні конфлікти як загроза стабільності політичного простору держав

Тема 1.3. Іслам як релігія і цивілізаційне ядро. Ісламський фундаменталізм. Близькосхідна проблема: витоки і шляхи врегулювання

Тема 1.4. Курдська проблема в Туреччині, Ірані, Сирії, Іраку

Тема 1.5. Етноконфесійні проблеми Афганістану в XX – на початку XXI ст.

Тема 1.6. Етноконфесійні проблеми Ірану в XX – на початку XXI ст.

Тема 1.7. Мусульmano-коптські відносини в Єгипті у XX – на початку XXI ст.

Тема 1.8. Етноконфесійні конфлікти в Іраку

Тема 1.9. «Берберське питання» в країнах Магрибу. Політизація етнічного фактору в сучасному Алжирі.

Модуль 2. Міжетнічні та міжконфесійні відносини в ареалі конфуціанської, південноазійської, південно-східноазійської цивілізацій в XX – на початку XXI ст.

Тема 2.1. Етноконфесійні конфлікти в Південній і Південно-Східній Азії в другій половині XX – на початку XXI ст. Проблеми сепаратизму в сучасному Китаї

Тема 2.2. Індо-мусульманський конфлікт в Індії. Кашмірська проблема. Етноконфесійні конфлікти в Пакистані

Тема 2.3. Таміло-сінгальський конфлікт у Шрі-Ланці

Тема 2.4. Особливості відносин між титульною нацією і некорінними національними меншинами в Лаосі та Камбоджі. Релігійна ситуація у В'єтнамі. Етнічний сепаратизм і міжконфесійні конфлікти в Індонезії

Модуль 3. Міжетнічні та міжконфесійні відносини в регіоні «Чорної Африки» в XX – на початку XXI ст. Урегулювання конфліктів: проблеми та перспективи

Тема 3.1. Етноконфесійні конфлікти у Тропічній і Південній Африці: виникнення, типологія, шляхи вирішення

Тема 3.2. Роль ООН у врегулюванні конфліктів на Африканському континенті.

Урбаністичні тенденції в Європі та Україні: історико-культурний вимір

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ,
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ВИКЛАДАЧ

Мартинова
Ірина
Станіславівна

кандидат історичних наук, доцент,

завідувач кафедри історії України

ВИКЛАДАЧ

Беззубенко Аліна Володимирівна

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої

історії

ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ДАЄ МОЖЛИВІСТЬ ПІДЙТИ ДО РОЗУМІННЯ УРБАНІЗАЦІЇ ЯК ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ, ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ПЕРЕХОДУ ВІД ТРАДИЦІЙНИХ (ДОІНДУСТРІАЛЬНИХ) ДО ІНДУСТРІАЛЬНИХ І ПОСТІНДУСТРІАЛЬНИХ ФОРМ МІСЬКОГО ЖИТТЯ. ОКРІМ ТОГО, ПОГЛИБЛЕНЕ ВИВЧЕННЯ УРБАНІСТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ ДОЗВОЛЯЄ ЗРОЗУМІТИ ЕВОЛЮЦІЮ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПОДІЛУ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ, УПРАВЛІННЯ МІСТАМИ, МІСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ВІДПОВІДНОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Призначення
навчальної
дисципліни

Мета навчальної дисципліни

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ,
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ І КУЛЬТУРНИХ
ЧИННИКІВ ЗАРОДЖЕННЯ ТА
ФУНКЦІОНУВАННЯ МІСЬКИХ ОСЕРЕДКІВ
ЗАХІДНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ НА РІЗНИХ
ЕТАПАХ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ (ВІД
ПОЯВИ ПЕРШИХ МІСЬКИХ ГРОМАД
АНТИЧНОГО СВІТУ ДО
ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЇ
СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ І
ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІСТ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

• 5 кредитів

• 150
ГОДИН

• 2 модулі

• іспит

ЗМІСТ КУРСУ

Модуль 1

Трансформація міського життя на українських землях

Тема 1. Місто і село середньовічної Русі.

Тема 2. Українське місто ранньомодерної доби.

Тема 3. Модернізація і урбанізація на українських землях наприкінці XVIII – на початку XX століття.

Тема 4. Місто в Україні в радянські часи.

Модуль 2

Формування і розвиток міської цивілізації в європейському культурно-історичному просторі

Тема 5. Античні поліси: феномен військово-політичної та соціально-правової організації.

Тема 6. Середньовічні європейські міста в історії західної цивілізації.

Тема 7. Європейська урбанізація в ранньомодерний і Новий час (XVI – початок XX ст.).

Тема 8. Сучасні міста Європи: проблеми та перспективи розвитку.

≡ ПІСЛЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ ЗДОБУВАЧІ БУДУТЬ МАТИ ЗМОГУ:

- розумітися в предметі та завданнях історичної урбаністики, вміти виявляти основні причини еволюції міських форм життя від традиційних, через індустріальні до постіндустріальних, факторів їх еволюції і на сьогодні.
- зіставляти форми і методи політико-правових трансформацій міського простору в умовах актуальної наразі адміністративної реформи
- визначати особливості формування міської культури і ментальності містянина
- аналізувати, визначати і прогнозувати зміни у соціальному, етнічному і професійному складі міського населення, розуміти динаміку міської демографії
- характеризувати умови існування людини конкретної епохи, зміни її світогляду, приватний простір містян.
- виявляти взаємозв'язок між науково-технічним розвитком суспільства і змінами в повсякденному житті представників міської цивілізації
- засвоїти нові підходи і напрями в сучасній літературі з теми, знати термінологію, вільно дискутувати, обґрунтовуючи власну позицію, проводити наукові дослідження, зокрема, і на міждисциплінарному рівні.

Гендерний дискурс у всесвітній історії

Дисципліни вільного вибору студент(ів)ок
історичного факультету

Марина Сергіївна Вороніна

народилась в 1978 в м. Харкові.

Доцентка кафедри всесвітньої історії,

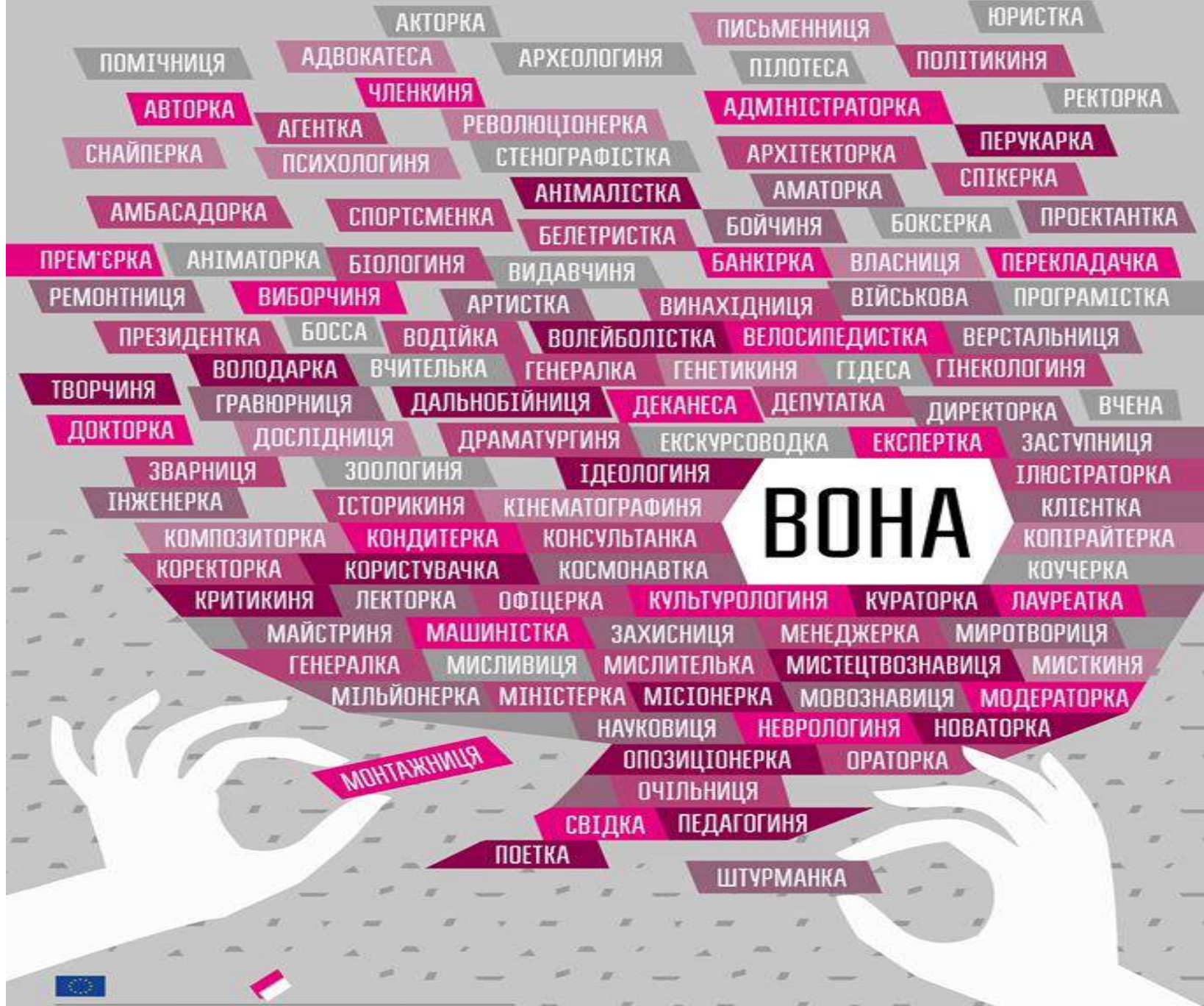
Кандидатка історичних наук, доцентка,

Членка правління Української асоціації дослідників жіночої історії (УАДЖІ)
є колективним членом Міжнародної федерації дослідників жіночої історії
([International Federation for Research in Women's History](#))

Одна з авторок:
Розділ 5.
Більшовицький
емансипаційний
експеримент
у 1920-х роках;
Розділ 6. «Нова
радянська
жінка»: гендерна
політика
радянської влади
у 1930-х роках

АКТОРКА

ПИСЬМЕННИЦЯ

ЮРИСТКА

ПОМІЧНИЦЯ

АДВОКАТЕСА

АРХЕОЛОГІНЯ

ПІЛОТЕСА

ПОЛІТИКІНЯ

АВТОРКА

ЧЛЕНКІНЯ

АДМІНІСТРАТОРКА

РЕКТОРКА

АГЕНТКА

РЕВОЛЮЦІОНЕРКА

СНАЙПЕРКА

ПСИХОЛОГІНЯ

СТЕНОГРАФІСТКА

АРХІТЕКТОРКА

ПЕРУКАРКА

АМБАСАДОРКА

СПОРТСМЕНКА

АНІМАЛІСТКА

АМАТОРКА

СПІКЕРКА

ПРЕМ'ЄРКА

АНІМАТОРКА

БІОЛОГІНЯ

ВИДАВЧИНЯ

БАНКІРКА

ВЛАСНИЦЯ

ПЕРЕКЛАДАЧКА

РЕМОНТНИЦЯ

ВИБОРЧИНЯ

АРТИСТКА

ВИНАХІДНИЦЯ

ВІЙСЬКОВА

ПРОГРАМІСТКА

ПРЕЗИДЕНТКА

БОССА

ВОДІЙКА

ВОЛЕЙБОЛІСТКА

ВЕЛОСИПЕДИСТКА

ВЕРСТАЛЬНИЦЯ

ВОЛОДАРКА

ВЧИТЕЛЬКА

ГЕНЕРАЛКА

ГЕНЕТИКІНЯ

ГІДЕСА

ГІНЕКОЛОГІНЯ

ТВОРЧИНЯ

ГРАВЮРНИЦЯ

ДАЛЬНОБІЙНИЦЯ

ДЕКАНЕСА

ДЕПУТАТКА

ДИРЕКТОРКА

ВЧЕНА

ДОКТОРКА

ДОСЛІДНИЦЯ

ДРАМАТУРГІНЯ

ЕКСПЕРТКА

ЕКСПЕРТКА

ЗАСТУПНИЦЯ

ЗВАРНИЦЯ

ЗООЛОГІНЯ

ІДЕОЛОГІНЯ

ІЛЮСТРАТОРКА

ІНЖЕНЕРКА

ІСТОРИКІНЯ

КІНЕМАТОГРАФІНЯ

КЛІЄНТКА

КОМПОЗИТОРКА

КОНДИТЕРКА

КОНСУЛЬТАНКА

КОПІРАЙТЕРКА

КОРЕКТОРКА

КОРИСТУВАЧКА

КОСМОНАВТКА

КОУЧЕРКА

КРИТИКІНЯ

ЛЕКТОРКА

ОФІЦЕРКА

КУЛЬТУРОЛОГІНЯ

КУРАТОРКА

ЛАУРЕАТКА

МАЙСТРИНЯ

МАШИНІСТКА

ЗАХИСНИЦЯ

МЕНЕДЖЕРКА

МИРОТВОРИЦЯ

ГЕНЕРАЛКА

МИСЛИВИЦЯ

МИСЛИТЕЛЬКА

МИСТЕЦТВОЗНАВИЦЯ

МИСТКІНЯ

МІЛЬЙОНЕРКА

МІНІСТЕРКА

МІСІОНЕРКА

МОВОЗНАВИЦЯ

МОДЕРАТОРКА

НАУКОВИЦЯ

НЕВРОЛОГІНЯ

НОВАТОРКА

МОНТАЖНИЦЯ

ОПОЗИЦІОНЕРКА

ОРАТОРКА

ОЧІЛЬНИЦЯ

СВІДКА

ПЕДАГОГІНЯ

ПОЕТКА

ШТУРМАНКА

Проект фінансується Європейським Союзом

Проект реалізується Харківською обласною громадською організацією «Харківський обласний гендерний ресурсний центр»

Гендерна експертиза підручників із всесвітньої історії, біографій

- 1) Для старших класів шкіл
- 2) Для середніх та вищих навчальних закладів
- 3) Тест Бекдел
  - 1. є принаймні дві жіночі персонажки (пізніше уточнено: «з іменами»),
  - 2. які розмовляють між собою
  - 3. про щось, крім чоловіків.
- 4) Тест Фінкбайнер - Біографії жінок в науці*
- *Тест Бекдел надихнув також Тест Фінкбайнер – чекліст, покликаний допомогти журналіст(к)ам уникати гендерних ухилів у статтях про жінок в науці. Щоб пройти цей тест, стаття про науковицю не має містити згадок про:
  - • те, що вона жінка,
  - • роботу її чоловіка,
  - • її заняття дітьми, їх виховання і «поєднання кар'єри та родини»,
  - • те, яка вона турботлива щодо своїх підлеглих і колег,
  - • те, як вона була приголомшена конкуренцією в її сфері,
  - • те, що вона є рольовою моделлю для інших жінок,
  - • те, що вона «перша жінка, що...».

Історія маскулінності

- 1) Домодерний період
- 2) Модерн
- 3) Постмодерн

Історія квір

- 1) Історія чоловічої гомосексуальності
  - А) до заборон на законодавчому рівні
  - Б) криміналізована гомосексуальність/ трансформація законодавства в різних країнах світу
- 2) Історія жіночої гомосексуальності/ специфіка законодавства в окремих країнах світу
- 3) Третя стаття, трансгендерність
- 4) ЛГБТ рух (причини виокремлення ЛГБТ+ та квір) та гей паради

Гендерний дискурс в історії України

Призначення дисципліни: вироблення вмінь самостійного застосування теоретичних концепцій і методологічних засад гендерного аналізу суспільного життя у вітчизняній історії.

Мета: вивчення методології гендерного підходу в історичній науці та вміння його застосовувати до аналізу історичних подій та процесів.

Як українські жінки
долали соціальні бар'єри
та перепони?

Хто такі вітчизняні
феміністки ?

Чого прагнуть сучасні
жінки ?

Чи легко було бути
жінкою у
середньовіччя?

Чому бути "Музою"
не означає бути
рівнею?

Викладач **Ніколаєнко О.О.**
докторка іст. наук, доцентка
каф. історії України
nikolajenkoolga@gmail.com

В УМОВАХ НЕСТАТІ РОБОЧОЇ СИЛИ В ПЕРІОД
ІНДУСТРИАЛІЗАЦІЇ ШИРОКО ВИКОРИСТОВУВАЛИСЯ
ЖІНКИ

ДА ЗДРАВСТВУЮТ РАВНОПРАВНЫЕ ЖЕНЩИНЫ СССР!

Після завершення курсу ви зможете:

- застосовувати основні теоретичні концепції гендера до вітчизняної історії, аналізуючи становище жінок в різні епохи
- аналізувати окремі історичних періоди з точки зору гендерного підходу
- порівнювати становище жіноцтва в Україні та зарубіжних країнах
- аналізувати різні види історичних джерел (нарративних, документальних, візуальних) із використанням гендерно-чутливого підходу
- знати основні напрямки сучасних гендерних історичних

Де нас знайти?

КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

НАША АДРЕСА:

м. Харків, ст. м. Пушкінська,
ХНПУ імені Г.С. Сковороди
вул. Алчевських, 29
каб. 303

НАШ E-MAIL:

kaf-ukraine-history@hnpu.edu.ua

НАША СТОРІНКА

на веб-сайті університету:

Де нас знайти?

КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

НАША АДРЕСА:

м. Харків, ст. м. Пушкінська,
ХНПУ імені Г.С. Сковороди
вул. Алчевських, 29
каб. 312

НАШ E-MAIL:

kaf-world-history@hnpu.edu.ua

НАША СТОРІНКА

на веб-сайті університету:

